

УДК 378.1

Саньков С.М., к.т.н., доц., Дядя В.М., к.т.н., доц.
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННОГО ЖУРНАЛУ В ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті висвітлено результати аналізу можливості використання розробленого й упроваджененого електронного журналу обліку успішності студентів Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного як дієвого інструмента удосконалення навчально-виховного процесу, що дозволяє більш ефективно використовувати робочий час науково-педагогічного складу, підвищувати об'єктивність оцінювання, своєчасно виявляти навчальні проблеми, прогнозувати та корегувати подальшу навчальну діяльність студентів, здійснювати мотивацію їхньої роботи на заняттях.

Ключові слова: освіта, журнал успішності, контроль знань, навчальний процес, студент, куратор.

Постановка проблеми. Нині у навчальних закладах відбуваються важливі зміни щодо удосконалення навчально-виховного процесу. Одним з їхніх завдань є модернізація системи поточного і підсумкового оцінювання знань студентів, узгодження їх з європейськими стандартами та організація ефективної форми обліку поточної успішності студентів.

Відповідно до цього у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного (далі – ТДАТУ) в навчально-виховний процес впроваджені Положення про організацію освітнього процесу та оцінювання знань студентів [1, 2] (далі – Положення). Серед найсуттєвіших нововведень цього Положення є встановлення вимог щодо якості знань, допуску студентів до підсумкового (модульного) контролю, а також щодо виведення оцінки за модульні й підсумкові контролю як за національною шкалою, так і за шкалою Європейської кредитно-трансферної системи ECTS (European Credit Transfer System).

Слід зазначити, що впровадження вимог цих Положень поряд із підвищенням об'єктивності оцінювання студентів зумовило збільшення навчального навантаження на науково-педагогічний склад (далі – НПС) як при підготовці і проведенні до поточних (модульних) і підсумкових контролів, так і під час проведення занять. Це пов'язано з тим, що перед контролями НПС, окрім звичайної підготовки до звітності (консультативної роботи і контролю підготовки навчально-матеріальної бази), також повинен здійснювати розра-

хунки балів за поточну успішність студентів, а під час контролю – розрахунки відповідних оцінок як за національною шкалою, так і за шкалою Європейської кредитно-трансферної системи ECTS в умовах обмеженого часу, відведеного студенту на відповідь.

Аналіз останніх досліджень. Результати аналізу науково-педагогічних джерел із проблеми дослідження, а також узагальнення досвіду удосконалення обліку успішності студентів засвідчують, що для впровадження нових моделей навчально-виховного процесу у ЗВО важливе значення мають різноманітні інноваційні технології їх забезпечення, а також автоматизація цього процесу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення і ПЕОМ як в автономному (локальному) варіанті, так і в режимі он-лайн (через локальні мережі або Інтернет).

На багатьох сайтах окремих розробників програмного забезпечення і навчальних закладів представлено описи, інструкції та деякі нормативні документи, які дають уявлення про особливості та результати застосування програмних продуктів, які можна вважати за електронні журнали обліку успішності студентів [3–5], однак їх структурна схема не розкриваються.

На сьогодні є невелика кількість публікацій, які б розкривали досвід використання цих журналів. Окремі аспекти підвищення ефективності моніторингу якості освіти шляхом упровадження електронних журналів обліку успішності розглянув А. Муратов [6]. Проблеми формування професійної компетентності фахівців в умовах модернізації освіти на основі впровадження електронних журналів підтримки навчального процесу вивчає Т. Шаліна [7].

Проблемою залишається розширення потенціалу використання електронних систем і журналів в аспекті формування мотивації до навчальної діяльності студентів, а також автоматизації проведення аналізу результатів навчання та різних видів тестових контролів і розробки для НПС конкретних рекомендацій щодо організації ефективного управлінського впливу на навчальну і методичну роботу відповідно до сучасних вимог.

Формування цілей статті. висвітлення шляхів збільшення функціональних можливостей електронного журналу обліку успішності студентів, необхідного у фаховій підготовці бакалаврів та магістрів ТДАТУ, а також досвіду його застосування для раціоналізації навчально-виховного процесу, зокрема більш ефективного використання робочого часу НПС, виявлення навчальних проблем, прогнозування та корегування подальшої навчальної діяльності, підвищення мотивації студентів до навчання, а також об'єктивності їхнього оцінювання.

Виклад основного матеріалу. Процес навчання в ЗВО спрямований на вирішення навчально-виховних завдань, кожне з яких характеризується

дидактичною завершеністю. Обов'язковим компонентом цього процесу є контроль знань, умінь та навичок, тобто перевірка його результативності.

Головна мета контролю як процесу управління навчанням – забезпечення його ефективності приведенням до системи знань, умінь, навичок студентів, самостійного застосування здобутих знань на практиці, стимулювання навчальної діяльності студентів, формування у них прагнення до самоосвіти.

Контроль знань студентів університету складається з трьох складових: *перевірки* – виявлення рівня знань, умінь та навичок; *оцінки* – вимірювання рівня знань, умінь і навичок; *обліку* – фіксування результатів у вигляді оцінок у журналі, заліковій книжці студента, відомостях.

За допомогою контролю безпосередньо в процесі навчання визначається готовність студентів до сприйняття, усвідомлення і засвоєння нових знань; виявлення ступеня правильності, обсягу і глибини засвоєних студентами знань, умінь та навичок. Ці та інші завдання визначають зміст контролю, який змінюється в залежності від поставлених завдань.

Основними функціями контролю є:

– виховна, яка полягає в тому, що перевірка знань і відповідна оцінка спонукає студента до регулярної підготовки до занять;

– розвиваюча, в процесі навчання та освоєння знань з дисципліни розвивається логічне мислення, на підставі чого з'являється вміння аналізу і синтезу, порівняння і узагальнення, абстрагування і конкретизації, класифікації та систематизації отриманих знань. Отримується досвід професійного мовлення та вміння подавати свої думки до аудиторії;

– освітня, суть якої полягає в тому, що в процесі занять студенти порівнюють свої знання між собою, а слухаючи доповнення під час відповідей вони примножуються і конкретизуються;

– управлінська – на основі контролю визначається стан успішності студентів. Це дає змогу викладачу коригувати свою власну діяльність зміненням методики викладання;

– діагностична – у процесі контролю виявляють успіхи та недоліки процесу отримання знань, умінь і навичок студентів, встановлюються причини недоліків і шляхи їх усунення, визначають заходи, спрямовані на поліпшення успішності.

Ефективність самого контролю залежить від його організації: часу проведення, частоти й послідовності; поєднання методів контролю і самоконтролю (тестова, усна, письмова, практична,); фіксування й оформлення даних контролю процесу навчання.

Ефективність контролю забезпечується дотриманням певних вимог, серед яких найбільш важливими є його індивідуальний характер і систематичність.

Оцінювання у цілому має ґрунтуватися на позитивному принципі, що передусім передбачає врахування рівня досягнень студента, а не ступеня його невдач.

Електронний журнал успішніше вирішує ряд завдань, які стоять перед викладачами, кураторами груп і деканатом, чим традиційний паперовий. Це забезпечується можливістю оперативності його використання.

Автоматична система керування вищим навчальним закладом безумовна складна через велику кількість користувачів та їх вимог до неї. Написання будь-якої програми може починатися з ініціативи керівництва або безпосередньо виконавцями з метою полегшення роботи та покращення її результатів. Однак, написання програми повинно виконуватися програмістами спільно з користувачами.

Робота порізно може привести к неутішним результатам. Якщо програмісти самі будуть писати програму, то вона буде добре працювати але буде незручною в користуванні, якщо користувачі – результат буде протилежним. Виникають проблеми з налагодженням програми.

Користувачі повинні надати завдання для розробки програми, в якому вказати вихідні дані та описати взаємозв'язок між ними, описати роль користувачів програми та необхідний кінцевий результат, в якому вигляді він повинен бути.

Програма керування ЗВО передбачає багато користувачів від викладача і бухгалтера до декана і ректора. Всі вони мають свої вимоги до роботи програми та результатів її роботи.

Безпосередньо на якість навчального процесу впливає якість роботи модулів програми «Ректорат», «Деканат», «Кафедра», «Викладач». Інформаційною основою цих модулів є журнал успішності студента, який заповнюється викладачем конкретної дисципліни.

На сучасному етапі роботи програми на підставі даних журналу формуються відомості результатів проміжних модульних контролів, заліків і екзаменів. Наявність електронного журналу поліпшило роботу викладача, зняла з нього рутинну роботу підбивати підсумки навчального процесу конкретного студента і т.д.

Однак, серед позитивних властивостей використання електронного журналу є і недоліки. Це, насамперед, те, що сам студент не може оперативно ознайомитися зі своїми оцінками. Доступ до журналу для цих користувачів можна було б дозволити, що зняло б напругу, особливо в період перед сесією, коли студенти найбільш активно проявляють інтерес до своїх оцінок.

Студент повинен мати можливість отримання інформації з журналу успішності по всім дисциплінам, які він проходить на протязі семестру.

Крім цього це надасть можливість контролю успішності студентів і їх батьками, що підвищить стимуляцію до набуття знань самих студентів через відкритість результатів навчального процесу.

Для контролю успішності студентів своєї групи кураторам необхідно постійно спілкуватися з викладачами окремих дисциплін. Отримана інформація носить загальний характер де звертається увага в основному на недоліки або відмічаються відмінники. Ця обставина не дає змогу на кураторських годинах давати повний аналіз успішності на протязі семестру або перед проміжним контролем. Куратор повинен мати можливість отримання інформації про всіх студентів своєї групи і з усіх дисциплін, які вони проходять в семестрі. Результати проміжного контролю, заліку або екзамену куратор зараз отримує в деканаті в загальному вигляді вже після проведення контролю, але не під час його проведення.

Перелічені користувачі цієї інформації не можуть вносити корективи в журнал успішності студентів, а тільки повинні мати можливість оперативного її отримання.

Для викладачів окремих дисциплін та деканату (реktorату) форма працювання з електронним журналом успішності студентів на сучасному етапі задовільна.

Таким чином, для подальшого поліпшення навчального процесу схему роботи з електронним журналом необхідно скорегувати. Запропонована схема роботи з електронним журналом зображена на рисунку 1.

Основою для формування журналу успішності студента є журнал дисципліни, вихідні дані якого заповнюються викладачем кожної дисципліни. В процесі роботи до проміжного модульного контролю він заповнюється за результатами роботи студента.

По закінченні модуля доступ до корегування інформації за минулий модуль блокується. Дату закінчення підсумкового модуля визначає деканат згідно графіку навчального процесу. Крім того деканат має можливість вносити корективи в додаткову колонку успішність після відпрацювання пропущених занять та відповідно підвищення рейтингу студента з навчальної дисципліни. [8]

На підставі даних по успішності студента по окремим дисциплінам програмою формується журнал успішності студента за усіма дисциплінами в семестрі, окремих груп студентів і загальний рейтинг студентів факультету. Сформовані журнали дозволять збільшити інформативність процесу навчання.

Коло користувачів теж збільшується. Результатами роботи програми можуть оперативно користуватися куратори груп і студенти. Це дозволить оперативно вмішуватися при необхідності в процес навчання як окремих студентів, так і групи в цілому. Крім цього до користувачів можна бути залучити і батьків студентів, які безпосередньо самі можуть побачити результати навчання своїх дітей.

Рис. 1. Блок-схема користування електронним журналом успішності студента

Висновок

Отже, електронні журнали необхідно розглядати не як новомодний спосіб відображення оцінок, а як потужний засіб підвищення успішності студентів і рівня їх освіти, як в цілому, так і як інструмент для підвищення мотивації студентів до навчання.

Список використаних джерел

1. Положення про організацію освітнього процесу в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного: Наказ ректора Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного від 31.10.2019 № 238-ОД

2. Положення про оцінювання знань студентів Таврійського державного агротехнологічного університету за вимогами кредитно-модульної системи організації освітнього процесу: Наказ ректора Таврійського державного агротехнологічного університету від 02.07.2016 № 92-ОД

3. Электронный журнал. Программный модуль «ПС-Журнал успеваемости-Web». ЧП «Политек-СОФТ программ: http://kneu.edu.ua/ua/University/control_center/center_aau/viddil_avtomatyzaii_upravlinnja_navchalnym_proces.

4. Автоматизированная система управления учебным заведением. ООО «НПП МКР»: <http://mkr.org.ua/>.

5. Электронный журнал E-journal: <http://e-journal.com.ua/>.

6. Муратов, А. Ю. «Сетевой город. Образование». Возможности и условия повышения эффективности мониторинга качества образования. Информатизация системы образования в Алтайском крае», информационный бюллетень. 2008. № 1. С . 14–17.

7. Шалина Т. Н., Новикова А. А. Электронный журнал поддержки учебного процесса. Формирование профессиональной компетентности специалистов как цель модернизации образования.: материалы всероссийской научно-практической конференции. Оренбург. РИК ГОУ ОГУ, 2005.

8. Положення про електронний журнал успішності студентів з навчальної дисципліни в Таврійському державному агротехнологічному університеті: Наказ ректора Таврійського державного агротехнологічного університету від 18.05.2016 № 53-ОД

Sankov S.M., Diadia V.M. Role of electronic magazine in upgrading of educational o the process and motivations of students

Summary. The article presents the results of the analysis of the possibility of using the developed and implemented electronic journal of accounting of students' success in Tavrida State Agrotechnological University Dmitry Motorny as an effective tool for improving the educational process, which allows more efficient use of working hours of scientific and pedagogical staff, increase the objectivity of assessment, timely identify educational problems, predict and adjust further educational activities of students, to motivate their work.

Keywords: education, magazine of success, control of knowledge, educational process, student, counsel.